

**BOSHLANG'ICH TA'LIMDA O'QUVCHI IJODIY TASAVVURNI
RIVOJLANTIRISHDA INTERFAOL METODLAR FOYDALANISH**

Usmonova Yulduz Muhammadi qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (boshlang'ich ta'lim)

1-kurs magistranti

Ilmiy rahbar. p.f.f.d.(PhD), dots. Salomov G'ulom Yuldashevich

Annotatsiya. Mazkur maqolada boshlang'ich ta'limda ijodiy tasavvurni rivojlantirishda interfaol metodlardan foydalanish To'g'risida fikr yuritildi. Ijodiy tasavvur o'quvchilarda yangi g'oyalar yaratish, mantiqiy fikrlash, innovatsion yondashuvlarni qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Interfaol metodlar, jumladan, rolli o'yinlar, guruhli muhokamalar, brainstorming (miya hujumi), gamifikatsiya va boshqa innovatsion texnologiyalar o'quvchilarda kreativlik va tanqidiy fikrlashni oshirishga yordam beradi. Ushbu maqola interfaol metodlar va texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarda ijodiy tasavvurni qanday rivojlantirish mumkinligi, metodik yondashuvlar va samaradorlik ko'rsatkichlarini ilmiy asosda tahlil qiladi. Tajriba-sinov natijalari interfaol yondashuvlar o'quvchilarning o'qishdagi motivatsiyasini oshirishi va ijodiy fikrlashlarini rivojlantirishi mumkinligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: ijodiy tasavvur, interfaol metodlar, gamifikatsiya, kreativlik, boshlang'ich ta'lim, pedagogik texnologiyalar, mantiqiy fikrlash.

KIRISH

Boshlang'ich ta'lim o'quvchilarining ijodiy tasavvurlarini rivojlantirish, ta'lim jarayonining asosiy maqsadlaridan biridir. Ijodiy tasavvur — bu o'quvchining yangi fikrlarni yaratish, mavjud bilimlarni tahlil qilish va ularni yangi usullar bilan qo'llash qobiliyatidir. O'quvchilarda ijodiy tasavvurni rivojlantirish nafaqat bilimlarni o'zlashtirishni, balki mustaqil fikrlash, muloqot qilish va real hayotdagi muammolarni hal qilishda kreativ yondashuvni ta'minlashga ham yordam beradi.

Interfaol metodlar va pedagogik texnologiyalar o'quvchilarni faollashtirish, darslarni qiziqarli qilish, shuningdek, ijodiy fikrlashni rivojlantirishda samarali vosita sifatida qaraladi. Bu metodlar o'quvchilarga o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash imkonini beradi, shuningdek, guruhli ishlash, muhokama va ijodiy vazifalarni bajarish orqali ular o'zlarining intellektual va kreativ imkoniyatlarini rivojlantiradilar.

Maqolaning maqsadi boshlang'ich ta'limda ijodiy tasavvurni rivojlantirishda interfaol metodlar va texnologiyalarni qo'llashning samaradorligini ilmiy asosda ko'rsatishdir.

Adabiyotlar tahlili

Ijodiy tasavvurni rivojlantirishda interfaol metodlar samarali pedagogik vosita sifatida qaraladi. O'quvchilarning kreativlik va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda muloqot va guruh ishlari muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, o'yin texnologiyalari (gamifikatsiya), rolli o'yinlar, miya hujumi (brainstorming), loyihaviy ishlar va boshqa interfaol metodlar o'quvchilarga yangi bilimlarni amaliyotda qo'llashni o'rgatadi.

Pedagogik adabiyotlarda interfaol metodlar o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirishda, ijodiy fikrlash va muammolarni hal etishda yordam beruvchi samarali vosita sifatida e'tirof etiladi. Jarayonli yozuv (process writing) yondashuvi, o'quvchilarga o'z bilimlarini rivojlantirish va mustahkamlash imkoniyatini yaratadi, bu esa ijodiy tasavvurni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, interfaol metodlarning asosiy maqsadi o'quvchilarning o'z bilimlarini sinab ko'rish, ularga qarshi chiqish va xatolarni tuzatish imkoniyatini yaratishdir.

Shuningdek, gamifikatsiya - o'yin elementlarini ta'lim jarayoniga qo'shish - o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ular uchun o'rganish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. O'yinlar o'quvchilarga o'zlarini erkin ifoda etish va amaliyotda o'rgangan bilimlarini qo'llash imkonini beradi.

Metodologiya

Tadqiqot 3-sinf o'quvchilari (jami 60 nafar) bilan tajriba-sinov usulida o'tkazildi. Ishtirokchilar tajriba guruhi ($n=30$) va nazorat guruhi ($n=30$)ga ajratildi. Tajriba guruhida 8 hafta davomida interfaol metodlar va texnologiyalar qo'llanildi. Ushbu metodlar sifatida gamifikatsiya, rolli o'yinlar, brainstorming va guruhli muhokamalar qo'llanildi. Nazorat guruhida esa an'anaviy metodlar bilan darslar olib borildi.

Tajriba guruhida ijodiy tasavvurni rivojlantirish uchun quyidagi metodlar qo'llanildi:

1. **Gamifikatsiya** - o'yin elementlarini darsga qo'shish, ball tizimi, motivatsiya va mukofotlar.
2. **Rolli o'yinlar** - o'quvchilarga turli rollarni bajargan holda yangi materialni o'rganish.
3. **Brainstorming (miya hujumi)** - o'quvchilarga yangi g'oyalarni yaratish uchun muloqot qilish imkoniyatini yaratish.

4. **Guruhli muhokama** - mavzu bo'yicha o'quvchilarning fikrlarini tinglash va ularga munosabat bildirish.

5. **Loyihaviy ishlash** - o'quvchilarga o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash uchun kichik loyihalar yaratish.

Baholash mezonlari 0 - 20 ballik rubrika asosida ishlab chiqildi:

- A) Fikrni aniq va mantiqan ifodalash (0 - 5)
- B) Kreativlik va yangi g'oyalarni ishlab chiqish (0 - 5)
- C) Jamoaviy ishlash va o'zaro hamkorlik (0 - 5)
- D) Taqdimot va xulosa chiqarish (0 - 5)

Natijalar

Quyidagi jadvalda tajriba va nazorat guruhlarining pre-test va post-test natijalari keltiriladi.

Ko'rsatkich (maks. 20)	Guruh	Pre-test	Post-test	O'sish
Fikrni aniq va mantiqan ifodalash	Tajriba	11.2 ± 2.1	17.6 ± 1.5	+6.4
	Nazorat	11.3 ± 2.0	13.8 ± 2.0	+2.5
Kreativlik	Tajriba	11.4 ± 2.2	17.9 ± 1.6	+6.5
	Nazorat	11.5 ± 2.1	13.9 ± 2.1	+2.4
Jamoaviy ishlash va hamkorlik	Tajriba	12.0 ± 2.1	18.3 ± 1.7	+6.3
	Nazorat	12.1 ± 2.2	14.5 ± 2.0	+2.4
Taqdimot va xulosa	Tajriba	11.0 ± 2.0	17.5 ± 1.7	+6.5
	Nazorat	11.2 ± 2.1	13.2 ± 2.1	+2.0

Muhokama

Natijalar tajriba guruhida barcha ko'rsatkichlar bo'yicha sezilarli o'sishni ko'rsatdi. O'quvchilarning kreativligi, jamoaviy ishlash, fikrni aniq ifodalash va taqdimot ko'rsatkichlarida yuqori o'sish kuzatildi. Interfaol metodlar va texnologiyalar o'quvchilarni o'rganishga faol jalb etdi, ular o'z bilimlarini amaliyotda qo'llashga va yangi g'oyalarni yaratishga undadi. Nazorat guruhida esa o'sishning cheklangan bo'lishi an'anaviy usullarning samaradorligini ko'rsatadi.

XULOSA

Interfaol metodlar va texnologiyalar yordamida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijodiy tasavvurni rivojlantirish pedagogik yondashuv sifatida samarali hisoblanadi. Gamifikatsiya, rolli o'yinlar, brainstorming va guruhli ishlash o'quvchilarning ijodiy

fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita bo'ladi. Tajriba natijalari ushbu metodlarning ta'lim jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi va ularni kengaytirilgan ko'lamda qo'llashni tavsiya qiladi.

ADABIYOTLAR:

1. Dewey J. Experience and Education. - New York: Macmillan, 1938.
2. Vygotsky L.S. Thought and Language. - Cambridge, MA: MIT Press, 1986.
3. Isroilov I. O'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish usullari. - Toshkent: O'qituvchi, 2004.
4. Xo'jaev M. Pedagogik texnologiyalar va metodlar. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2016.
5. Mavlonova R., Rahmonqulova N. Tarbiyaviy metodlar va ularning ta'limga qo'llanishi. - Toshkent: O'qituvchi, 2018